

ВСТУП

Сім'я є першим і найважливішим середовищем зростання для дитини. Саме вона закладає основу для розвитку особистості, встановлює перші зв'язки дитини з соціумом та формує її світогляд. Вже від народження дитина вчиться сприймати світ через взаємодію з членами своєї сім'ї, зокрема, батьками. У сімейному середовищі дитини вчиться любові, спілкування, довіри, вмінню виражати власні думки і бути собою, але також з цього ж середовища маленька, ще не зріла, особа може винести досвід страху, невпевненості, комплексів чи навіть травм, які впливатимуть на все її подальше життя може взяти важкий тягар страхів, травм, стереотипів та упереджень. Тому сім'я відіграє ключову роль у формуванні духовно-моральних цінностей, які людина пронесе через все своє життя. Важливість сім'ї, як першого середовища виховання не варто недооцінювати, адже вона є фундаментом, на якому буде утворюватися життя кожної людини.

Процес виховання має велике значення не лише для дитини, але й для батьків, які несуть відповідальність за неї. Виховуючи власну дитину батьки мають змогу краще її розуміти, знати її потреби, інтереси, обдарування. Батьки, які активно залучені до виховання, мають можливість спостерігати за розвитком своєї дитини, бачити її успіхи та досягнення, допомагати у подоланні труднощів і негараздів, а відтак вести свою дитину до зрілого і відповідального життя.

Таким чином, батьківство є дуже важливим аспектом виховання дитини, який потребує присутності і тата, і мами. Обоє батьків мають супроводжувати свою дитину і виховувати її від народження до зрілості. Очевидно, що батьки на шляху становлення дитини, окрім приємних та радісних моментів її зростання, зустрічаються з багатьма складними питаннями, викликами та труднощами, на які не так легко знайти відповідь.

Сучасний світ із його новітніми викликами несе із собою значну переоцінку цінностей, особливо щодо питань міжлюдських стосунків, відносин батьки-діти, питань виховання тощо. Батьки стикаються з новими проблемами у вихованні дітей, а їхній авторитет перед дитиною часто перебуває під питанням. Це вимагає від батьків більшої гнучкості, емпатії та здатності адаптуватися до змін, водночас міцно триматися фундаментів християнської віри та моралі.

Саме, Боже Об'явлення, яке міститься у Святому Письмі та яке авторитетно тлумачить Церква, є міцним ґрунтом для пошуку відповідей на складні питання пов'язані із батьківством та вихованням. Сам Бог, який є джерелом мудрості та наставництва, допомагає людині краще розуміти суть покликання до сім'ї та виховання дітей. Господь Бог у своєму зверненні до людини надає їй цінні настанови, які слугують основою для створення гармонійної сім'ї та виховання дітей в душі любові та поваги. Про такі сімейні відносини, оперті на свободі, любові і відповідальності пише один із сучасних католицьких богословів, психолог і душпастир о. Юзеф Августин, книга якого Бути батьком становить основу нашого дослідження. У ній автор зосереджує свою увагу на ролі батька у сім'ї, вказує на важливості присутності батька у процесі виховання дитини та тих необхідних характеристиках, які формуватимуть зрілий образ батька, як авторитета і наставника у сім'ї. Його твір є особливо актуальним у сучасності, оскільки

роль батька у сім'ї часто нівелюється, зводиться до суто матеріального забезпечення, а під впливом феміністичних тенденцій мінімалізується і ставиться під сумнів.

Тому актуальність нашої праці впливає насамперед з особливого стану сучасного суспільства, його бачення і підходів до розуміння подружжя і сім'ї, її покликання і завдання. Сучасна християнська сім'я, яка живе у вирі новітніх викликів і тенденцій має наново віднаходити основи свого буття, оперті на вірі, моральних цінностях та вченні Церкви, які будуть запорукою її totoжності, як домашньої Церкви.

Метою нашої праці є представити візію батька у сім'ї отцем Юзефом Августином.

Об'єктом дослідження є творчий доробок автора, а саме – книга «Бути батьком».

Предметом дослідження постає сучасний образ батька у сім'ї, його роль і завдання.

Відтак наша праця складатиметься зі вступу, основної частини, висновків та списку використаної літератури. Основна частина складається з трьох розділів.

У першому розділі під назвою «Біблійне підґрунтя батьківства», який складається з двох пунктів: Образ Бога як батька у Старому Завіті та Ісус Христос являє Бога як Отця, ми розглянемо біблійні основи батьківства на які вказує о. Юзеф Августин. На підставі Старозавітніх і Новозавітніх текстів розкриємо образ Бога, як батька стосовно кожної людини, богообраного народу і всіх людей. Пізнання Бога як Отця дає можливість краще увиразнити роль батька у сім'ї, відкрити його характерні особливості – здатність до передавання і творення життя, безнастанну турботу і опіку, вимогливу любов і виховання. Адже від Отця Небесного бере початок всіляке отцівство і в небі, і на землі.

У другому розділі, який називається «Криза сучасного батько», ми проаналізуємо різноманітні сучасні виклики та ідеології, які не лише підривають авторитет та розуміння суті батьківства у сучасності, але й спричинюють сучасну кризу батьківства. До них належать занедбання духовного життя і практики моральних чеснот, фемінізм, гендерна ідеологія, індивідуалізм, які несуть із собою негативні наслідки, які відбиваються на стосунках у сім'ї. Головним наслідком на який вказує о. Юзеф Августин є втрата батьківського авторитету та спотворення відносин у сім'ї.

У третьому розділі, який називається «Осягнення зрілості батьківства», подамо візію зрілого батька отцем Юзефом Августином, яке характеризується здобуттям батьком авторитету і буття вчителем і наставником для своїх дітей, поставою відповідальності, любові і прощення. Джерелами для цієї праці послужила книга «Бути батьком» о. Юзефа Августина, а також інші його праці та статті, які стосуються проблематики сім'ї, виховання дітей та стосунків між батьками і дітьми. Серед них: Августин Ю. Зцілення почуття кривди: Ігнатіянські реколекції; Августин Ю. Люби мене тату!; Августин Ю. Путівник для батька; Августин Ю. У любові немає страху; Augustyn J. Kult sukcesu zawodowego i kryzys ojcostwa; Романдаш А. Священник Юзеф Августин: «Для любові треба важко працювати»; Якубовська В. Отець Юзеф Августин: щоб бути добрим батьком - треба бути добрим сином; Augustyn J. Kult sukcesu zawodowego i kryzys ojcostwa; Augustyn J. Ojowska przyjaźń; Якубовська В. Отець Юзеф Августин: щоб бути добрим батьком - треба бути добрим сином; Романдаш А. Священник Юзеф Августин: «Для любові треба важко працювати».

Окрім цього у висвітленні нашої теми ми використовуватимемо біблійні словники і коментарі, літературу психологічного і педагогічного характеру на тему сім'ї сучасних дослідників і науковців. При написанні цієї дипломної роботи ми послуговуватимемось аналітично-синтетичним методом.

ВИСНОВКИ

Питання відносин батьків та дітей турбує людство уже не одне століття. Виховання – складний і багатогранний процес, який вимагає впершу чергу від батьків зрілості і відповідальності, авторитетності і доброго прикладу. Адже саме батьки є першими вчителями і вихователями, від їх духовно-моральної поведінки залежатимуть відносини, які вони побудують у своїй сім'ї. У народі кажуть, яблуко від яблука далеко не падає. Тому батьки мають чітко усвідомлювати завдання, яке ставить перед ними їх батьківство та мету виховання. У цьому процесі вони не один раз будуть стояти перед викликами, труднощами та проблемами, а головне над питанням як бути батьком у сучасному світі. Що означає бути батьком? Відповідь на це питання дає відомий польський богослов, священник і психолог – Юзеф Августин у своїй книзі Бути батьком, у якій зосереджується на ролі батька у сім'ї. Чимало є книг і публікацій на тему жінки-матері та її ролі у сім'ї, проте отець Юзеф Августин акцентує на особі чоловіка-батька.

Звертаючись до його книги, ми спробували висвітлити постать батька, відкриваючи його покликання та духовно-моральні якості необхідні для його реалізації.

Спираючись на твір о. Юзефа Августина «Бути батьком» ми поділили нашу дипломну роботу на три розділи, які на нашу думку дають можливість цілісно розглянути роль батька у сім'ї та в процесі виховання дітей. У першому розділі під назвою «Біблійне підґрунтя батьківства» ми сягнули біблійних текстів у яких увиразнюється образ Бога як батька, і якого в повноті розкриває воплочений Син Божий – Ісус Христос. Правда про Боже отцівство предсталене сторінках Святого Письма є головним підґрунтям для пізнання ролі земного батька і сенсу батьківства взагалі. Цьому були присвячені два пункти першого розділу.

У другому розділі під назвою «Криза сучасного батька» ми описали різноманітні явища, які значною мірою спричинили кризу батьківства і спотворили відносини між батьком та дітьми. Серед основних чинників кризи ми виділили занепад духовно-морального життя, вплив ґендерної ідеології та фемінізму, особливі ринкові та економічні умови, сексуальну свободу та втрату моральних орієнтирів. Усі ці тенденції позбавили батька його авторитету і підірвали специфічну роль у сім'ї. Відтак і постать чоловіка у ХХІ ст. стала більш аморфною та не до кінця зрозумілою. Концепція ґендеру змогла навіяти ідею непотрібності батька і чоловіка як такого, а моральна розгнузданість значно розширила межі дозволеного настільки, що багато людей втратили важливі орієнтири та цінності, такі як сім'я, вірність, любов і відповідальність. Сучасний економічний стан з акцентом на заробіток щораз то більше відриває чоловіка від його сім'ї та істинного покликання, і зводить його лише до матеріального забезпечення.

У третьому розділі ми розглянули бачення о. Юзефом Августином те, яким має бути справжній батько. Згідно о. Юзефа виокремлює кілька основних рис, вкрай потрібних для того, щоби батьківство чоловіка було автентичним та правильним. Серед них зрілу чоловічу мужність, яка викликатиме у дітей повагу до батька та покликатиме їх до наслідування йому, а також батьківську поставу як вчителя та наставника, який скеровує свою дитину до зрілості, готуючи до дорослого життя. Ці всі аспекти батьківства чоловік не зможе здійснити, якщо сам не буде зрілим, відповідальним, люблячим та терплячим. Справжньої зрілості чоловік як батько досягне тоді, коли, хоч би це і парадоксально не звучало, сам навчиться бути сином, дитиною перед Богом. Лиш перебуваючи у цьому стані він зуміє плекати у собі риси людини, серце якої сповнене Любові – Богом.

Підводячи підсумки, зауважемо, що батьківство – не є суто біологічним явищем, а багатогранним покликанням чоловіка-чоловіка, яке вимагає від нього зрілості, мужності,

відповідальності, справді бути батьком у цивілізації, яку характеризують, як світ без батька. Наша праця висвітлює передусім точку зору отця-єзуїта Юзефа Августина, щодо ролі батька у сім'ї, а тому не охоплює усього багатогранного питання батьківства. Сподіваємося, що послужить вона як ще один засіб у розкритті актуальної проблематики виховання і допоможе людям знаходити відповіді на фундаментальні питання пов'язанні з покликанням до батьківства.□

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. БІБЛІЙНЕ ПІДГРУНТЯ БАТЬКІВСТВА.....	7
1. Образ Бога як батька у Старому Завіті.....	7
2. Ісус Христос являє Бога як Отця.....	12
РОЗДІЛ II. КРИЗА СУЧАСНОГО БАТЬКА.....	17
1. Причини кризи батьківства.....	17
1.1 Занедбання духовного життя та практики моральних чеснот.....	18
1.2 Вплив фемінізму на образ батька.....	19
1.3 Гендерна ідеологія.....	21
1.4 Небезпека індивідуалізму.....	23
2. Наслідки кризи та її вплив на сімейні відносини.....	27
2.1 Втрата батьківського авторитету.....	28
2.2 Руйнування відносин у сім'ї.....	32
РОЗДІЛ III. ОСЯГНЕННЯ ЗРІЛОСТІ БАТЬКІВСТВА.....	37
1. Батько як авторитет і духовний наставник.....	37
1.1 Мужність як шлях здобуття авторитету.....	39
1.2 Батько як вчитель.....	40
2. Риси зрілого батька.....	42
2.1 Відповідальність.....	43
2.2 Любов і прощення.....	44
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	51